

Období scholastiky

8. – 9. století

Filozofie se vyučovala v klášterních školách duchovenstvem. Odtud pochází název **scholastika – školní nauka**.

V této době dochází k rozvoji feudalismu. Centrum se přesouvá na západ a sever Evropy. Hlavní centrum představovala francká říše **Karla Velikého**, jež sjednotil světovou monarchii od Španělska přes Itálii, až po Dánsko. Dochází k oživení kultury, zavádí se jednotný jazyk **latina**. Všechna díla byla psána tímto jazykem. Jednota náboženství a filozofie, sjednocovacím prvkem je *katolicismus*. Filozofie není svobodným oborem, protože je vázána na církve. Nepředpokládalo se zkoumání skutečnosti, ale filozofie musela všechno, co hlásala víra, rozumově zdůvodnit a učinit srozumitelné. Úkolem filozofie není pravdu nalézt, ta je daná zjevením, ale pravdu odůvodnit a vyložit.

Rozdíl mezi patristikou a scholastikou:

- patristika měla za úkol vytvořit systematickou dogmatiku z Písma;
- scholastika musela uspořádat a zpřístupnit dogmatiku člověku.

11. – 12. století

Dochází k dalšímu rozvoji feudalizmu. Zároveň sílí moc církve, dochází k zostřování rozporů uvnitř církve. Tyto rozpory vyúsťují ke vzniku řady kacířských hnutí.

Spor o univerzálie (obecniny)

Podstatou byla otázka vztahu obecného a individuálního, tedy spor mezi *realismem a nominalismem*.

Realisté považují za skutečné pouze *obecné reálie*, existující ve věcech, nikoliv mimo ně.

Nominalisté nepřipouštěli reálnou existenci univerzálií, obecné existuje jen ve věcech. Obecniny jsou pouhými *jmény* (nómen – jméno).

Realismus, ve smyslu scholastiky, je z dnešního pohledu vlastně idealismem, kdy obecné ideje mají vyšší skutečnost než jednotliviny.

12. – 13. století

Charakteristické prudkým rozvojem feudalismu, doprovázené silným kacířským hnutím. Církve vyhláší **křížácká tažení**. *Křížácká vojska měla za úkol přivést pohany a bezvěrce ke křesťanské víře násilím.*

Zřizuje církevní soud – **inkvizici**. *Inkviziční soud, na rozdíl od běžných soudů, nerozhoduje o vině či nevině souzeného, ale pouze o výši trestu. K přiznání jim sloužila tzv. tortura neboli středověké mučení.*

Ustavuje mnišské řády – **dominikánský a františkánský**.

Bylo nutné postavit proti kacířské ideologii věrouku a dotvořit systém katolického učení. Byl zde **silný vliv Aristotelovy filozofie**.

Tomáš Akvinský (1225 – 1274)

Syn hraběte, studoval v Neapoli. V 17 letech vstoupil do dominikánského řádu, studoval v Paříži. Seznámil se s Aristotelovou filozofií. Vynikal v zoologii, alchymii, astronomii. Dostal přívlastek **andělský doktor** pro jeho mírnost a čistotu charakteru.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

STŘEDNÍ
PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA
STAVEBNÍ
OPAVA

Pracovní list byl vytvořen v rámci projektu
"Nová cesta za poznáním", reg. č.
CZ.1.07/1.5.00/34.0034, za finanční podpory
Evropského sociálního fondu a rozpočtu ČR.

Uvedená práce (dílo) podléhá licenci Creative Commons
Uvedte autora - Nevyužívejte dílo komerčně - Zachovejte licenci 3.0 Česko

Hlavní díla: „*Suma teologie*“ a „*Suma proti pohanům*.“

Věda a víra – mezi vědou a vírou není protiklad. Křesťanská pravda sice není nadrozumová, ale ani protirozumová (dogmata jsou pro něj mimo dosah rozumu a poznání, musí se jim pouze věřit). Pravda je jen jedna a pochází od Boha.

Filozofie – vstupuje do služeb víry tam, kde je možno náboženské pravdy rozumově poznávat. Sama nemůže náboženskou pravdu prokázat, ale může oslabit argumenty proti ní.

Tomistické učení o bytí – svět je soustava, řád. Vše je rozděleno hierarchicky do oblastí:

neživá příroda – nejnižší stupeň

rostliny

živočichové

svět lidí

bůh – nejdokonalejší skutečnost, je smyslem všeho

Kategorie látky a formy – skutečné konkrétní bytí je jednota látky a formy. **Hmotné** (tělesné) se skládá z *formy a látky*. **Duchovní** má jen *formu*.

Univerzálie existují v *jednotlivých věcech*, jako jejich podstatná forma, dále se *utvářejí v lidském rozumu* v abstrahování od jednotlivého, a za třetí *jsou před věcmi*, jako ideální předobraz v božském rozumu. V Sumě teologie rozpracoval Akvinský **pět důkazů existence Boha**.

Problémy lidské duše

Duše je *netělesná*, je čistou *formou bez hmoty*, je duchovní, na hmotě nezávislou, je *nezničitelná a nesmrtelná*. Rozlišuje duši **vegetativní** (u rostlin), **senzitivní** (u zvířat) a **rozum** (u lidí). **Rozumu dává Akvinský jednoznačně přednost před vůlí**.

Tomistická etika – předpokladem mravného jednání je *svobodná vůle*.

Ctnosti: **moudrost, statečnost, uměřenost, spravedlnost + víra, naděje a láska**.

Společnost – člověk patří do společnosti a do státu. Stát se má starat o lidské blaho. Akvinský je proti sociální rovnosti. Poddaní mají poslouchat pány, pokora je nejvyšší ctností všech křesťanů.

Nejlepší forma státu je *monarchie*. Monarcha musí být ve své říši to, co je duše v těle a bůh ve světě. Úlohou státu je vést občany k ctnostnému životu a blahobytu, úlohou církve je dosažení nebeské blaženosti. Proto je úloha církve vyšší, než úloha státu. Proto musí být králové podřízeni církevní hierarchii.

Velikost Akvinského díla spočívá v uspořádání, rozlišování a rozlišování hodnot. Tomismus se stal oficiální filozofií dominikánského řádu. V 19. a 20. století zažil tomismus významnou renesanci, kdy na příkaz papeže se filozofie na teologických institutech přednáší podle principů a učení Tomáše Akvinského. Roku 1322 byl **Tomáš Akvinský prohlášen za svatého** (*svatořečen*).

Literatura:

Störig, H.J. *Malé dějiny filozofie*, vydalo nakladatelství Zvon Praha 1991, ISBN 80-7113-041-9